

Prof. Dr. Josef Opatrný
Středisko ibero-amerických studií
FF UK

Posudek bakalářské práce

Lukáš Levák, *Čtyři plavby Kryštofa Kolumba – jejich význam pro průzkum Nového světa*. str. 163 rkp.

Autor prezentuje v názvu i v úvodu bakalářské práce úmysl zabývat se významem Kolumbových cest pro průzkum Nového světa. Ve skutečnosti ovšem předkládá obsáhlý přehled objevných plaveb od starověku do počátku šestnáctého století, přičemž klade důraz na čtyři Kolumbovy výpravy k americkým břehům. Jazyková bariéra přitom Levákovi zabránila využívat práce španělských historiků a jeho základním dílem se tak stává stále vysoce ceněná anglicky psaná klasická práce Samuela Eliota Morisona *Admiral of the Ocean Sea: A life of Christopher Columbus* (1942). Je ovšem škoda, že nevyužil také mimořádně užitečné kolumbovské encyklopedie *The Christopher Columbus Encyclopedia*, ed. Silvio A. Bedini (1992) vydané ve stejném jazyce. Pramenem jsou mu pak české překlady Kolumbova deníku z roku 1942 a soubor dokumentů publikovaných nakladatelstvím Orbis v roce 1958. Zatímco u deníku představuje podle moderní historiografie značný problém fakt, že se nejedná o původní Kolumbovův text, ale pozdější opis (původní deník přitom pravděpodobně nenávratně zmizel), je druhý titul překladem překladu, což samozřejmě nese zvýšené riziko zkreslení.

První částí práce je krátkým faktografickým shrnutím námořních aktivit nositelů starověkých středomořských kultur (Řeků, Féničanů a Římanů), které považuje autor za předchůdce středověkých cestovatelů a plavců. Z nich Levák vyzdvihuje na jedné straně Vikingy, na druhé straně pak cestovatele po asijském kontinentu, na prvním místě Marca Pola. Je to celkem pochopitelné. Zatímco Vikingové byli prvními Evropany, kteří se prokazatelně dostali před Kolumbem na americký kontinent, argumentoval Kolumbus při prosazování svých plánů právě informacemi benátského kupce. Co se pak týče Vikingů, přisuzuje Levák jejich expanzi „normanským dědickým zvyklostem“. Pokud je mi ovšem známo, odkazuje příslušná literatura zejména na růst počtu obyvatel regionu, který byl co do zemědělské půdy natolik limitován, že nakonec nebyl schopen rostoucí populaci uživit. O námořních a plavebních schopnostech Vikingů pak nevypovídá plenění evropských měst od Londýna po Pisu, toto plenění vypovídá o touze po kořisti a vojenských schopnostech vikingských družin, schopnosti Vikingů jako námořníků dosvědčují jejich úspěchy nejen při plavbách kolem evropských břehů, ale především jejich cesty přes Atlantik, které vrcholily objevením Vinlandu, o němž ovšem Levák píše opakovaně jako o Vinelandu (srov. str. 15). Zdůrazňuje přitom vikingskou prioritu u amerických břehů, aniž by na tomto místě zmínil teorie o Brendanově cestě přes Atlantik či názory historiků, kteří se zabývají aktivitami evropských rybářů a velrybářů (anglických, francouzských či baskických) ve vodách kolem pobřeží New Foundlandu a datují je v některých případech už do osmdesátých let 15. století.

Velkou pozornost poté věnuje Levák portugalským aktivitám v severní Africe a plavbám kolem afrického pobřeží. Za mimořádně důležité datum zde považuje rok 1415, kdy Portugalci dobyli Ceutu. Hovoří v této souvislosti o zlomovém datu evropské mořeplavby (str. 20), byl bych v tomto ohledu skeptičtější. Pro mořeplavbu měly větší význam rostoucí zkušenosti evropských plavců a změny v konstrukci lodí, dobytí Ceuty bylo spíše mezníkem pro evropskou expanzi. Hlavní částí práce pak představují kapitoly věnované Kolumbovi, v nichž autor popisuje místy značně dramaticky nejen čtyři Kolumbovy transatlantické

výpravy, ale i jeho portugalské zkušenosti a okrajově i administrativní činnost, respektive nečinnost na Española. Bakalářská práce není ovšem v těchto pasážích odpovědí za otázku, jaký byl význam Kolumbových cest, ale jejich popisem.

Kromě už uvedených pochyb mám výhrady k autorově vyjadřování. Nemluvím zde o nadužívání superlativů či častém opakování jednoho slova na jedné či několika následujících stránkách (např. jistý atd.), ale užívání výrazů neodpovídajících jazykovému stylu diplomové práce jako např. každopádně (str. 14) nebo nenáležitých či zmatených spojení, kde uvádím jako příklady věty „Evropa se po celý raný středověk nacházela ve stavu hluboké geografické stagnace.“ (str. 15) či „Z dnešního pohledu je snadné geograficky umístit Kolumbovy objevy na mapu, avšak pohledem z historické perspektivy raný novověk neoplýval.“ (str. 145)

Největší problém však spatřuji ve faktu, že autor nemohl využít španělsky psané literatury. Nemám zde v tomto okamžiku na mysli klasické práce či moderní studie jakou je Juan Gil, Mítos y utopías del descubrimiento I. Colón y su tiempo (1989), ale především edice pramenů. Psát seriózní text o Kolumbovi a nemít možnost využívat edice Consuelo Varely, Cristóbal Colón, Textos y documentos completos (1997) či zatím posledního velkého kolumbovského díla Cristóbal Colón ed. Carlos Martínez Shaw a Celia Parceró Torre (2006) znamená značné znevýhodnění autora, které se nutně odráží na výsledku práce.

Přitom celý text ukazuje velký osobní Levákův zájem o předmět studia i jeho snahu chápat Kolumbovy cesty v širším kontextu. Práci přirozeně doporučuji k obhajobě a navrhuji klasifikovat stupněm velmi dobře.

V Praze, dne 15. května 2007

Prof. dr. Josef Opatrný

